İKTİSAT HALKASI
1997
Uluslararası Ekonomi Politikaları Araştırma Derneği

ECONOMICS CIRCLE
1997
International Economic Policy Research Center

POLİTİKA NOTU
EKİM 2026
N4

GENÇLERİN TÜKETİM KALIPLARINDA DOLAYLI VERGİ YÜKÜ: AVRUPA MODELLERİ VE REFAH EKONOMİSİ PERSPEKTİFİNDEN ETKİ ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi Savaş Kaptan
Sedef Kaplaner
Akif Yakut

Özet

Türkiye'de dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki yüksek payı, 16-30 yaş arası gençler üzerinde orantısız bir mali yük oluşturmaktadır. Bu yük, gençlerin kültürel ve sanatsal etkinliklere yönelik harcamalarını kısıtlayarak kültürel hayata katılımlarını zorlaştırmaktadır. Söz konusu kısıtlanma, bireysel beşeri sermaye gelişimini olumsuz etkilemekte; uzun vadede ise toplumsal aidiyet duygusunun zayıflaması gibi negatif dışsallıklar üretebilmektedir. Bu dinamik, vergi politikasının gençlik üzerindeki dolaylı maliyetlerinin gözden geçirilmesi gerektiğine işaret eden önemli bir politika sorunudur.

Bu bağlamda politika notumuz, gençlerin tiyatro, sinema ve kitap gibi kültürel erdemli mallara erişimini sınırlayan vergi yükünün yol açtığı refah kaybını refah ekonomisi perspektifiyle incelemektedir. Bu sorunun çözümü için İtalya (“18app”), Fransa (“Pass Culture”), İspanya (“Bono Cultural Joven”) ve Almanya (“KulturPass”) gibi başarılı Avrupa modelleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Yapılan bu karşılaştırmalı analize dayanarak, temel politika önerimiz; gençlerin kültürel harcamalarındaki dolaylı vergi yükünü doğrudan telafi edecek teknoloji tabanlı bir sübvansiyon mekanizması olan Genç-Kültür Dijital Cüzdanı’nın hayata geçirilmesidir. Bu yenilikçi uygulamanın entegrasyonu; gençlerin kültürel etkinliklere erişiminde fırsat eşitliği sağlayacak ve uzun vadede toplumsal barışı destekleyecektir. Önerilen model, kamu maliyesi dengelerini sarsmadan, gençlerin sosyal entegrasyonunu güçlendiren ve yaratıcı endüstrileri canlandıran sürdürülebilir bir sosyal yatırım stratejisidir.

Abstract

The high share of indirect taxes in total tax revenues in Türkiye creates a disproportionate financial burden on young people aged 16-30. This burden restricts young people's expenditures on cultural and art events, hindering their participation in cultural life. This restriction negatively impacts the development of individual human capital and, in the long term, can produce negative externalities such as the weakening of the sense of social belonging. This dynamic is a critical policy issue indicating the necessity to review the indirect costs of tax policy on youth.

In this context, our policy note examines the welfare loss caused by the tax burden that limits young people's access to cultural merit goods, such as theater, cinema, and books, from a welfare economics perspective. To address this issue, successful European models, Italy (“18app”), France (“Pass Culture”), Spain (“Bono Cultural Joven”), and Germany (“KulturPass”) have been comparatively analyzed.

Based on this comparative analysis, our core policy recommendation is the implementation of the Youth-Culture Digital Wallet (Genç-Kültür Dijital Cüzdanı), a technology-based subsidy mechanism designed to directly compensate for the indirect tax burden on young people's cultural expenditures. The integration of this innovative application will ensure equal opportunity in young people's access to cultural activities and will support social harmony in the long term. The proposed model is a sustainable social investment strategy that strengthens the social integration of youth and revitalizes creative industries without distorting fiscal balances.

1. GİRİŞ VE SORUNUN TANIMI

Türkiye'de 16-30 yaş grubunu kapsayan genç nüfusun toplam nüfus içindeki payı, toplumsal kalkınma açısından kritik bir öneme sahiptir (Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024). Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında, Türkiye'nin çok genç bir nüfusa sahip olduğu verilerle açıkça ortaya konmaktadır (TÜİK, 2021). Bu demografik avantajın toplumsal faydaya dönüşebilmesi, gençlere yapılacak nitelikli ve sürdürülebilir yatırımlara bağlıdır.

Gençlere yapılan beşeri sermaye yatırımlarının toplumsal marjinal getirisi oldukça yüksek olmakla birlikte, bu grubun yaşadığı kültürel yoksunluğun toplumun genel gelişimi üzerindeki negatif etkisi de aynı oranda büyüktür. Bu bağlamda tiyatro, sinema ve kitap gibi kültürel faaliyetler, gençlerin entelektüel sermayesini besleyen ve toplumsal aidiyetlerini inşa eden erdemli mallar statüsündedir (Elpus, 2013). Bu faaliyetlerin erişilebilir ücretlerle sunulması, toplumsal barışın korunması adına elzemdir. Ayrıca, bu durum, gençlerin topluma yabancılaşmasına zemin hazırlayan ciddi bir sosyolojik risk barındırmaktadır.

Bugün Türkiye'de söz konusu sosyolojik risk, ülkenin huzurunu ve kamu düzenini doğrudan etkileyen bir boyuta ulaşmıştır. T.C. Adalet Bakanlığı'nın 2025 yılında yayımladığı istatistikler, son yıllarda suç oranlarında yaşanan çarpıcı artışı gözler önüne sermektedir (Adalet Bakanlığı, 2025). Veriler, hem savcılıklara gelen dosya sayılarında hem de ceza mahkemelerindeki dava sayılarında sert bir yukarı yönlü trend olduğunu göstermektedir.

Kriminoloji literatürü, suça yönelimi tek bir nedenle açıklamamakla birlikte; ekonomik dışlanma, kültürel yoksunluk ve toplumsal aidiyet eksikliğini suça yönelimdeki temel yapısal etkenler arasında saymaktadır (Hirschi, 2017; Agnew, 2017). Bireyin kültürel yaşama katılımının toplumsal bağı güçlendirdiği, bu bağın ise suç davranışlarına karşı koruyucu bir tampon işlevi gördüğü bilinmektedir. Bu bağlamda, gençlerin kültürel gelişimini destekleyecek ve dolaylı yoldan suç oranlarını düşürecek adımların acilen atılması gerekmektedir. Bir bireyin hayatının tümünü suçtan uzak geçirebilmesi için gençlik döneminde gerekli olan kültürel doyuma ulaşması elzemdir. Genç bireyin hayatının en şekillendirici döneminde kültürel doyuma ulaşamaması, ilerleyen yıllarda telafisi güç bir yoksunluk sarmalı doğurmakta; kaçırılan bu kritik pencere, düşük toplumsal uyum ve artan yabancılaşma anlamına gelmektedir.

Bu sorunun temelinde yatan en önemli nedenlerden biri ise dolaylı vergi yükünün, marjinal tüketim eğilimi yüksek olan ve geliri düşük gençler üzerinde orantısız bir baskı oluşturmasıdır. Gelirinin büyük bölümünü zorunlu harcamalara ayırmak zorunda kalan gençler, harcamalarının neredeyse tamamını KDV'ye tabi mal ve hizmetlere yapmaktadır. Türkiye'de kitap ve basılı yayınlar %0 KDV'ye tabi olsa da, tiyatro, konser ve sinema biletleri %10; müzik, yazılım ve dijital kültürel içerikler ise %20 KDV oranına tabidir (T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2023). Bu efektif vergi yükü, kültürel harcamaları gençler için gerçek anlamda ulaşılamaz bir lüks haline getirmektedir.

.

Mevcut durumu bir örnekle somutlaştırmak gerekirse: Ankara'da üniversite 2. sınıf öğrencisi olan 20 yaşındaki Can, 4.000 TL aylık KYK bursu geliriyle geçimini sağlamaktadır. Bu bütçenin büyük bölümü kira, ulaşım ve gıda gibi zorunlu harcamalara gitmektedir. Can, mesleki gelişimine katkı sağlayacak bir sinemaya (ortalama 150-200 TL) veya tiyatroya (200-500 TL) gitmek ya da dijital platformlara üye olmak istediğinde, yapacağı harcamanın %10 ila %20'sini doğrudan KDV olarak ödemek zorundadır. Aylık kültürel harcama bütçesini mütevazı bir tutar olan 1.000 TL olarak planlasa dahi, bu tutarın 91 TL'si KDV olarak ödenmektedir. Yıllık bazda bu rakam yaklaşık 1.090 TL gibi öğrenci bütçesi için oldukça yüksek bir tutara tekabül etmektedir.

Bu tablo yalnızca bireysel bir kısıtı değil, yapısal bir eşitsizliği de yansıtmaktadır. TÜİK Hanehalkı Bütçe Anketleri'ne göre Türkiye'de gençlerin kültür, eğlence ve dinlence harcamaları, toplam tüketim harcamaları içinde en düşük paya sahip kalemler arasında yer almaktadır. Üstelik bu oran, gelir dilimi düştükçe daha da küçülmektedir (TÜİK, 2024). Eurostat verilerine göre Türkiye, AB üyesi ve aday ülkeler arasında genç bireyler başına kültürel harcama yapma açısından en düşük ülkeler arasında yer almaktadır (Eurostat, 2026). Sonuç olarak milyonlarca genç, kültürel yaşamın dışında kalmaktadır. Kültürden ve sanattan kopan bu gençlerin toplumsal bağları zayıflamakta, mesleki ve entelektüel gelişimleri sekteye uğramakta; bu durum hem bireysel hem de toplumsal düzeyde kalıcı bir refah kaybına dönüşmektedir.

Tespit edilen bu yapısal soruna çözüm üretmek amacıyla, bu politika notu kültürel erişimdeki vergi yükünü refah ekonomisi perspektifiyle ele almakta ve bu doğrultuda İtalya, Fransa, İspanya ve Almanya'nın uyguladığı dijital kültür cüzdanı modellerini karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Bu karşılaştırmalı analiz, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde detaylandırılacak olan Genç-Kültür Dijital Cüzdanı önerisinin teorik ve uygulamaya yönelik temelini oluşturmaktadır.

2. TEORİK PERSPEKTİF VE KÜRESEL UYGULAMALARIN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

2.1. Erdemli Mallar ve Dışsallıklar

Bu analizin temel kuramsal dayanağını, Richard Musgrave'in 1959'da kavramsallaştırdığı erdemli mallar teorisi oluşturmaktadır. Musgrave'e göre erdemli mallar; bireyin piyasa koşullarında tercih ettiğinden daha az tükettiği, ancak toplumsal refahın korunması açısından yeterli düzeyde tüketilmesi zorunlu olan mal ve hizmetlerdir. Tiyatro, sinema, konser ve kitap gibi kültürel ürünler bu kategoriye girmektedir. Söz konusu malların tüketiminden bireysel fayda elde edilmekle birlikte, toplumsal kazanımları çok daha büyük bir ölçeğe ulaşabilmektedir. Ancak gençler, gelir kısıtları ve yüksek vergi yükleri nedeniyle bu malları piyasanın önerdiği fiyattan yetersiz düzeyde satın almaktadır. Bu durum, bireysel tercihler ile toplumsal optimum arasında klasik bir piyasa başarısızlığına yol açarak kamusal müdahaleyi meşrulaştırmaktadır (Büyükyazıcı, 2016).

Gençlerin kültürel donanıma erişimi, Pigou'cu dışsallık çerçevesinde değerlendirildiğinde çok katmanlı etkiler barındırır. Kültürel etkinlikler bireylerin empati yeteneğini geliştirir, farklı sosyoekonomik grupları ortak deneyimler etrafında birleştirir ve toplumsal dayanışmayı güçlendirir (European Commission, 2024).

Diğer yandan kültürel ve sanatsal faaliyetlere aktif katılım, gençleri olumsuz risk faktörlerinden uzaklaştırarak madde bağımlılığı, şiddet ve suça meyil gibi durumları dramatik ölçüde azaltmaktadır (Elpus, 2013). Bu perspektiften bakıldığında, gençlerin kültüre erişiminin devlet tarafından sübvanse edilmesi; ileride güvenlik, adalet ve ceza infaz sistemleri için katlanılacak devasa kamu harcamalarını önleyici bir sosyal politika işlevi görmekte ve uzun vadeli mali sürdürülebilirliğe doğrudan katkı sağlamaktadır.

2.2. Avrupa Uygulamaları: Dijital Cüzdan Modelleri

Gençlerin kültürel harcamalarındaki vergi yükünü yapısal olarak telafi eden en kapsamlı Avrupa örnekleri; İtalya, Fransa, İspanya ve Almanya'nın hayata geçirdiği dijital cüzdan uygulamalarıdır. Ortak bir politika mantığını paylaşan bu modeller, tasarım tercihleri ve çıkardıkları dersler bakımından Türkiye için son derece kıymetli bir karşılaştırma zemini sunmaktadır. Bu politika ailesinin öncüsü olan İtalya, 2016 yılında başlattığı "18app" uygulamasıyla 18 yaşına giren her gence devlet tarafından 500 Euro değerinde koşulsuz dijital bir cüzdan tanımlamıştır (Baldin vd., 2025). Bu uygulama, sinemaya giden insan sayısını yüzde 5.6 artırırken, konserlere katılım oranını da yüzde 4.1 artırmıştır (Baldin vd., 2025).
2.3. Türkiye Bağlamı: GençKart Analizi ve Yapısal Eksiklikler

Tasarım açısından en rafine modellerden birini temsil eden Fransa'nın "Pass Culture" uygulamasında ise 18 yaşındakiler için tanımlanan 300 Euro'luk bakiyenin dijital içerik harcamaları, kamusal desteğin ekonomik çarpan etkisini ülke içinde tutmak amacıyla yalnızca yerli platformlara tahsis edilmiştir (Syed, 2022). Diğer taraftan 2022'den bu yana kesintisiz yürütülen 400 Euro'luk destek sunan İspanya'nın "Bono Cultural Joven" modeli, bütçeyi sahne sanatları, fiziksel ürünler ve dijital içerikler olmak üzere üç bağımsız cüzdana bölerek tüketimi çeşitlendirmiştir (Ministry of Culture, Spain, 2025; Syed, 2022). Benzer şekilde Almanya'nın 2023'te uygulamaya koyduğu "KulturPass" sistemi de küresel dijital devlerini dışlayarak gençleri bağımsız kitabevlerine ve yerel kültür mekanlarına yönlendiren korumacı bir tasarım benimsemiş ve 200 Euro'luk bir bakiye belirlemiştir (Silk, 2023).

2.3. Türkiye Bağlamı: GençKart Analizi ve Yapısal Eksiklikler

Türkiye'de halihazırda gençlerin kültürel harcamalarını desteklemeye yönelik mevcut uygulamalar arasında, 2023 yılında yürürlüğe giren GençKart uygulaması ve 18-25 yaş arası gençlerin devlet müzelerine serbest girişini sağlayan MüzekartGNS yer almaktadır (T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı). GençKart, 18 yaşına giren gençlere bir yıl süreyle e-Devlet üzerinden tanımlanan bir dijital kart olup; Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı müzeler, Devlet Tiyatroları, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası (CSO) ve Atatürk Kültür Merkezi (AKM) gibi devlet kurumlarına ücretsiz erişim sağlamaktadır. Vergi alanında ise kitap ve yayınlara %0 KDV uygulanırken; tiyatro, sinema, konser biletleri %10, dijital içerikler ise %20 KDV oranına tabidir (T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2023).

GençKart ve MüzekartGNS kurumsal bir zemin oluşturması ve bürokratik erişilebilirliği bağlamında değerli bir başlangıç olsa da mevcut sistemin aşılması gereken ciddi yapısal eksiklikleri bulunmaktadır. İlk olarak, uygulamanın kapsam darlığı piyasa gerçekleriyle uyuşmamaktadır; kart yalnızca devlet kurumlarını içermekte, gençlerin asıl talep ettiği özel tiyatrolar, sinemalar, konser mekanları ve dijital hizmetler desteksiz kalmaktadır.

.

Bu durum, devlet kültür kurumlarının büyük şehirlerde yoğunlaşması nedeniyle Anadolu'daki küçük şehirlerde yaşayan gençlerin GençKart'tan fiilen yararlanamamasına ve coğrafi merkez-çevre eşitsizliğinin derinleşmesine yol açmaktadır.

Ayrıca Avrupa modellerinin aksine, ülkemizdeki uygulamaya ilişkin katılım istatistikleri ve etki değerlendirme raporları kamuoyuyla paylaşılmamakta, bu izleme boşluğu da politikanın hesap verebilirliğini ve gelişim potansiyelini zayıflatmaktadır. Sonuç olarak mevcut düzenleme, kültürel katılım eşitsizliğini yapısal olarak çözmek yerine halihazırda devlet kurumlarına fiziki erişimi olan gençlerin işini kolaylaştırmakta; ekonomik kısıtlar nedeniyle kültürel yaşamın dışına itilen milyonlarca gence kapsamlı bir çözüm sunamamaktadır. Dolayısıyla, KDV yükünü yapısal olarak telafi eden Türkiye'ye özgü bir sistemin kurgulanması elzemdir.

3. STRATEJİK MÜDAHALE ALANLARI VE REFORM ÖNERİLERİ

Bu bölümde, önceki kısımlarda tartışılan teorik yaklaşımlar, Avrupa'daki iyi uygulama örnekleri (İtalya, Fransa, İspanya, Almanya) ve Türkiye'nin mevcut altyapısı (GençKart eksiklikleri) dikkate alınarak, gençlerin kültürel erişimindeki vergi yükünü ve ekonomik kısıtları hafifletmeyi amaçlayan, takvimlendirilmiş bir politika seti sunulmaktadır.

İlk aşamada, Avrupa'daki dijital cüzdan modellerinin Türkiye'nin e-Devlet ve Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) altyapısına uyarlanması öngörülmektedir. Söz konusu uygulama; Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı koordinasyonunda geliştirilecek, akredite kültür kurumlarında ve işletmelerde kullanılabilecek karekod tabanlı bir mobil ödeme sistemi üzerinden yürütülecektir.

Uygulamanın hayata geçirilebilmesi için Gelir İdaresi Başkanlığı'nın bankacılık ve perakende altyapılarıyla entegrasyonu gerekmektedir. Belirlenen NACE kodlarına ve ürün kategorilerine sahip işletmelerde yapılan harcamalarda, fatura bilgisi ile T.C. kimlik no eşleşmesi sağlandığında KDV iade işlemi otomatik olarak tetiklenerek tutar doğrudan gencin hesabına veya dijital cüzdanına aktarılacaktır.

Bunu takiben, gençlerin kendi bütçeleriyle yaptıkları kültürel donanım ve eğitim harcamaları üzerindeki dolaylı vergi yükünü yapısal olarak telafi edecek bir mekanizmanın kurulması hedeflenmektedir. Bu model, mevcut KDV oranlarını ve vergi sisteminin genel yapısını bozmadan, spesifik bir demografik grubu (16-30 yaş) ağır vergi yükünden korumayı amaçlamaktadır.

Uzun vadede ise, "Genç-Kültür" dijital cüzdanı mekanizmasından elde edilen verinin anonimleştirilerek analiz edilmesi ve kültür politikalarının bu analizler ışığında şekillendirilmesi amaçlanmaktadır. Ülke genelinde tek tip ve statik politikalar uygulamak yerine; hangi illerde veya ilçelerde ne tür kültürel faaliyetlere daha çok talep ve ihtiyaç olduğunun bu veriler üzerinden bilimsel olarak tespit edilmesi gerekmektedir. Bu veriye dayalı yaklaşım sayesinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı, yatırımlarını ve kamu teşviklerini, gerçek talebin olduğu veya yapısal bir eksikliğin gözlemlendiği bölgelere yönlendirebilecektir. Böylelikle hem kamu kaynaklarının israfı önlenerek optimum tahsis sağlanacak hem de coğrafi/bölgesel kültürel eşitsizlikler veri temelli ve dinamik bir yaklaşımla kademeli olarak giderilecektir.

4. POLİTİKA EYLEM PLANI: KURUMSAL İŞ BİRLİĞİ, BAŞARI METRİKLERİ VE KATILIMCI YÖNETİM

Önerilen politikanın yapısal bir dönüşüm yaratabilmesi, sağlam bir kurumsal koordinasyona ve veri temelli izleme mekanizmalarına bağlıdır. Bu süreçte ilgili kurumların üstleneceği rollerin netleşmesi büyük önem taşımaktadır. Uygulamanın finansal mimarisinde Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Gelir İdaresi Başkanlığı başat rol oynayacaktır. Bu kurumlar, dijital cüzdanın bütçelendirilmesinden ve sistemin finansal sürdürülebilirliğinden sorumlu olacak; ayrıca KDV iade mekanizmasını bankacılık ve perakende altyapılarına entegre edecektir. Sistemin kültürel ayağını ise Kültür ve Turizm Bakanlığı yönetecektir. Bakanlık, modele dâhil edilecek işletmelerin ve dijital platformların akreditasyonunu yürütecek ve harcama verileri ışığında bölgesel yatırımları koordine edecektir. Son olarak, sistemin hedef kitleyle buluşturulması aşamasında Gençlik ve Spor Bakanlığı devreye girecektir. Bu kurum, uygulamanın e-Devlet entegrasyonunu sağlayacak ve gençlerin kültürel eğilimlerini ölçen dönemsel saha araştırmaları gerçekleştirecektir.

Önerilen her bir politikanın etki değerlendirmesi, belirli zaman çizelgelerine ve somut veri setlerine dayandırılacaktır (Tablo 1). Birinci yılı kapsayan kısa vadeli periyotta Genç-Kültür Cüzdanı'nın çalışabilirliği ve uygulama içi istatistikler ölçülecektir. Bu periyotta uygulama kullanımını yaygınlaştırmak için küçük tutarlarda bakiyeler kartlara yüklenecektir. İkinci yılı kapsayan orta vadede, vergi iadesi mekanizması başlatılacaktır. Bu dönemde, gençlerin kültürel faaliyetlere erişim oranlarındaki artış temel alınarak refah etkisi izlenecektir. Uzun vadede ise kültürel faaliyetlere katılım yoğunluğu ile gençler arasındaki suça ve riskli davranışlara yönelim oranları arasındaki ters yönlü ilişki araştıralacaktır. Sonrasında ise dijital cüzdanlardan elde edilen anonim tüketim verileri, değerlendirme raporlarıyla düzenli olarak analiz edilecektir.

Tablo 1: Politika Eylem Planı

Öneri	Gösterge	Ölçüm Yöntemi	Zaman Çerçevesi
Genç-Kültür Cüzdanı	Uygulamayı aktif kullanan genç oranı	Uygulama içi kullanım istatistikleri	1 Yıl
Vergi İadesi	Gençlerin kültür etkinliklerine erişim oranlarındaki artış.	TÜİK Hanehalkı Bütçe Anketleri	2 Yıl
Toplumsal Entegrasyon	Kültürel faaliyetlere katılım yoğunluğu ile gençlerdeki riskli davranış/suç oranları arasındaki ters yönlü ilişki.	TÜİK ve Adalet Bakanlığı istatistikleri ile dönemsel analiz.	3-5 Yıl
Dinamik Politika	Elde edilen tüketim verileri ışığında bölgesel kültür yatırımlarının optimizasyonu.	Kültür Bakanlığı bölgesel yatırım ve etki değerlendirme raporları.	5+ Yıl

Kurulacak olan dijital cüzdan uygulamasının ve vergi iade mekanizmalarının tasarımı, modelin mimarisi, doğrudan gençlerle birlikte kurgulanmalıdır. Uygulamanın dijital arayüz tasarımı, hangi mal ve hizmetlerin kapsama alınacağı ve dijital veya fiziksel harcama kotalarının oransal dağılımı gibi operasyonel konularda öğrenci konseyleri, üniversite kulüpleri ve gençlik sivil toplum kuruluşlarından alınacak düzenli geri bildirimler, karar alıcılara ve sistem güncellemelerine yön vermelidir. Bu katılımcı yaklaşım, politikanın gençler tarafından benimsenmesini ve hedeflenen sosyal faydaya tam anlamıyla ulaşılmasını garanti altına alacak en kritik unsurdur.

5. SONUÇ

Türkiye'de genç nüfusun üzerindeki dolaylı vergi yükünün hafifletilmesi, salt bir mali düzenleme olmanın ötesinde, ülkenin beşeri sermaye birikimi ve toplumsal barışı için kaçınılmaz bir zorunluluktur. Politika notu boyunca ortaya konulduğu üzere, erdemli mal niteliğindeki kültürel faaliyetlerin yüksek maliyetler ve KDV oranları nedeniyle erişilmesi zor hale gelmesi, gençlerin topluma yabancılaşmasına yol açmakta ve suça yönelim gibi telafisi güç sosyolojik riskleri artırmaktadır. Mevcut GençKart uygulamasının piyasa gerçeklerinden uzak, dar kapsamlı ve devlet kurumlarıyla sınırlı yapısı ise bu eşitsizliği gidermekte yetersiz kalmaktadır. Dolayısıyla, gençlerin kültür ve sanatla kurduğu bağları yeniden inşa edecek koruyucu kamusal müdahalelerin geç kalınmadan hayata geçirilmesi bir sosyal devlet görevidir.

Bu bağlamda önerilen politika; Avrupa modellerinin başarılı tasarımlarından faydalanılmış, Türkiye'nin dijital altyapısıyla tam uyumlu, bütüncül bir reform paketi sunmaktadır. Hayata geçirilecek olan Genç-Kültür dijital cüzdanı ve vergi iadesi mekanizmaları, vergi tabanını bozmadan gençlerin üzerindeki finansal baskıyı hafifletecek ve sosyo-ekonomik adaleti tesis edecektir. Uzun vadede veriye dayalı yaklaşımlarla kamu kaynaklarının optimum tahsisini sağlayacak bu dönüştürücü hamle, salt bir harcama kalemi değil; adalet, güvenlik ve ceza infaz sistemleri için gelecekte katlanılacak devasa maliyetleri kaynağında önleyen, toplumsal getirisi son derece yüksek stratejik bir sosyal yatırım kararıdır.

KAYNAKÇA

Adalet Bakanlığı. (2025). Adalet İstatistikleri Yayın Arşivi. Adalet.gov.tr. https://adlisicil.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/adalet-istatistikleri-yayin-arsivi.

Agnew, R. (2017). Foundation for a general strain theory of crime and delinquency. In Anomie, Strain and Subcultural Theories of Crime (pp. 113-154). Routledge.

Baldin, A., Marenzi, A., & Zantomio, F. (2025). The impact of a public voucher for the arts. Journal of Economic Behavior & Organization, 235, 107070.

Büyükyazıcı, D. (2016). Kültür ve Sanat Ekonomisi Kapsamında Talep Analizleri Yardımı İle Kültür Politikasına Teorik Yaklaşım: Türkiye Örneği. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi, 1(1), 71-83.

Elpus, K. (2013). Arts education and positive youth development: Cognitive, behavioral, and social outcomes of adolescents who study the arts. National Endowment for the Arts, 1-56.

European Commission. (2024). A culture compass for Europe. Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture.

Eurostat. (2026, March 24). Culture statistics - cultural participation. Statistics Explained. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/SEPDF/cache/63357.pdf?v=6296347205722623

Hirschi, T. (2017). Causes of delinquency. Routledge.

Ministry of Culture. (2025). Youth cultural bonus: 2025 call. Gobierno de España.

Musgrave, R. A. (1959). The theory of public finance: A study in public economy (Vol. 658). New York: McGraw-Hill.

Silk, J. (2023, 17 Haziran). Almanya'da gençlere 200 euroluk Kültür Kartı. Deutsche Welle.

Syed, A. (2022). Why European Countries Are Giving Teens Free Money To Spend on Books, Music, and Theater. TIME.

T.C. Cumhurbaşkanlığı (2023). 7346 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararı: Mal ve Hizmetlere Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespitine İlişkin Karar. Resmî Gazete, 7 Temmuz 2023.

Türkiye İstatistik Kurumu, (2024). Hanehalkı Tüketim Harcaması, 2023. Türkiye İstatistik Kurumu. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Tuketim-Harcamasi-2023-53801

Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). İstatistiklerle gençlik, 2020 (Haber Bülteni Sayı: 37242). https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2020-37242